

Uudised

Hea klient!

Palju on kiidetud Eesti piimandust ja head aretust, mis on tõstnud Eesti piimanduse viimastel aastatel keskmiste näitajate osas Euroopa parimate hulka. Pole saladus, et Eesti põllumajandusega käiakse tutvumas naaberriikidest ja kaugematest maadest. Viimase kuu näited on Soome nõustajate koolitusreis (vt kõrvallugu) ja Eesti Tõuloomakasvatavate Ühistu ning Eesti Lihaveisekasvatavate Seltsi korraldatud Euroopa anguse kasvatavate koosolek Eestis.

Vähem on räägitud sellest, mille poolest erineb Eesti jõudluskontrolli süsteem mujal toimuvast. Olles igapäevaselt jõudluskontrolli sees ning käies rahvusvahelistel jõudluskontrolli organisatsioonide kohtumistel, saame jätkuvalt olla uhked meie loomapidajate teadlikkuse üle, mistõttu on meil piimaveiste osas väga kõrge jõudluskontrollis osalemise osakaal. Neid riike, kus jõudluskontrollis üle 90% kogu populatsioonist, ei ole väga palju. Teiseks paistab Eesti maailma mastaabis silma haruldase asjaoluga, et meil korraldatakse terve jõudluskontrolli ahel ühes organisatsioonis. Tavaliselt killustub jõudluskontroll erinevate organisatsioonide vahel: piimalabor on eraldi, andmete töötlemine teises organisatsioonis ning loomapidajatega suhtlevad veel kolmanda ettevõtte töötajad ning aretusväärtuste hindamisega tegeleb hoopis neljas organisatsioon. Eestis on kogu piimaveiste jõudluskontroll koondunud EPJ alla, kes vastutab piimaveiste jõudluskontrolli eest ning ka sigade ja lihavesike jõudluskontrolli andmetöötlus toimub siin. Vähem teatakse ehk seda, et EPJ andmebaasis hoitakse ka hobuste tõuraamatu andmeid ning EPJ teeb ka lammaste geneetilist hindamist.

Aasta esimesed kuud on mullusega võrreldes näidanud jätkuvalt suuremat piimatoodangut. Loodame, et trend on positiivne aasta lõpuni ning et ka juubeliaastal hoiaime oma põllumajanduse head taset.

Kaivo Ilves
Eesti Põllumajandusloomade
Jõudluskontrolli AS-i juhataja

Rahvusvahelise ringtesti tulemused

Juba 20 aasta vältel on EPJ labor võtnud osa rahvusvahelisest ringtestist piimakomponentide määramiseks, mida korraldavad Rahvusvaheline Piimatööstuste Laborite Kontrolli Keskus (Cecalait) ja Rahvusvaheline Jõudluskontrolli Komitee (ICAR).

EPJ labor teeb rahvusvahelisi võrdluskatseid kõigi laboris määratavate piimakomponentide osas.

Käesoleva aasta märtsis tehtud rahvusvahelise ringtesti võrdluskatsed näitasid, et laboris analüüsitavate piimaproovide määramise täpsus kõigi määratavate piimakomponentide osas on hälbe lubatud piirides.

ICARi laborite arvestuses võttis piima soomaatiliste rakkude määramisest osa 38 laborit ja koostatud pingereas oli EPJ labor I kohal, karbamiidi määramises olime 10 osavõtja seas II kohal. Valgu (16 osavõtjat) ja laktoosi (12 osavõtjat) määramises jäi EPJ neljandaks ning rasvasisalduse määramisel 15 osavõtja seas seitsmendaks.

Loomakasvatavatele pakutavatest lisateenustest olid lehma tiinuse testi tulemused EPJ laboril kõik õiged ja BHB (ketoosi kahtlusega lehmad) tulemused mahtusid samuti lubatud hälbe piiridesse.

Rahvusvahelise testi tulemused kinnitavad EPJ labori tulemuste pidevat usaldusväärsust ja on aluseks jätkuvalle akrediteeringule.

Loobume teenusest Mastiit 4

EPJ loobus alates 1. juunist teenuse Mastiit 4 pakumisest.

Teenus Mastiit 4 leidis vähe kasutamist, enamuse meie kliente eelistab haiguskahtluse korral kasutada ikkagi teenust Mastiit 16, mille abil saab määrata rohkem mastiiditekitajaid ja seeläbi kindlamalt leida haigustekitaja, mis lehmalt udarapõletikku põhjustab ning määrata tõhusam ravi.

Teenuse Mastiit 16 kohta saab rohkem lugeda meie kodulehelt Piimaveised - Lisateenused - Mastiit 16.

Soome konsulendid Eestis õppimas

Mai lõpus koolitas Soome nõustamis- ja jõudluskontrolliorganisatsioon ProAgria oma konsulente Eestis. Konsulente õpetas Joep Driessen Hollandi firmast Cow Signals Training Company.

Tegemist oli jätkukoolitusega ja sel korral otsustati õppima tulla Eestisse, et saada rohkem kogemusi ja teadmisi suurte piimakarjafarmide kohta. Koolitusel said osaleda ka kaks EPJ piirkonnaspetsialisti.

Koolituse teemadeks olid söötmine ja stressivaba loomapidamine. Esimesel päeval kuulati teoreetilist osa EPJ peamajas, järgmised kaks päeva möödusid farmides praktilisi ülesandeid täites. Selleks, et farmidest paremat ülevaadet saada, esitasid nii koolitaja kui konsulendid loomapidajatele palju küsimusi. Koolituspäeva lõpus pandi kirja kõik tähelepanekud ja soovitusel, mida farmerid edaspidises töös saavad kasutada.

Täname Osühing Mangeni PM, OÜ Männiku Piim ja OÜ Soone Farm inimesi hea koostöö ja meeldiva vastuvõtu eest!

Kõrvamärkide riigihange lõppenud

EPJ põllumajandusloomade kõrvamärkide riigihange on nüüd lõppenud ning lepingud kahe võitjaga ka sõlmitud.

Hanke võitjad on prantsuse firma Allflex ning Šveitsi tootja Datamars.

EPJ pakub jätkuvalt laia valikut kõrvamärke veistele, lammastele, kitsedele ja sigadele (nii tava- kui elektroonilisi märke, samuti minimärke lammastele) ning kõrvamärkide paigaldamise tange ja elektrooniliste märkide lugejaid. Lähemalt saab valikuga tutvuda meie kodulehel alammenüüs Kõrvamärgid.

Seoses hanke tulemustega muutusid ka mõnede kõrvamärkide hinnad. Paljudel märkidel jäi hind endiseks, peamiselt tõusis asendus- ja lisamärkide hind. Uued hinnad hakkavad kehtima alates juulist. Kõrvamärkide hinnakiri on leitav kodulehelt Kõrvamärgid - Hinnakiri.

Lehmade eluea piimatoodangust ja karjaspüsivusest Hollandis ja Eestis

Viimastel aastatel on meie piimakarjakasvatavate kogukonnas ikka ja jälle olnud arutluse all lehmade karjaspüsivusega seonduv. Lehmade tootlik iga vähenes möödunud kümnendi keskel kiiresti. Viimasel ajal on vähenemine küll märgatavalt aeglustunud, kuid pingutustele vaatamata pole langustrendi õnnestunud tõususuunda pöörata.

2014. a novembrikuu JK Sõnumites kirjutasime, et Hollandis on riigi keskmisena lehmade eluea piimatoodang jõudnud maailmas ainulaadse 31 000 kg-ni ja järgneva 10 aasta jooksul ennustatakse kasvu jätkumist kuni 50 000 kg-ni.

VeeproHollandi kodulehel 2017. aasta andmeid veel pole, kuid 2016. aastal oli lehmade keskmine eluea piimatoodang 30 967 kg ja keskmine tootlik iga 1276 päeva. Ennustatud kiiret toodangu kasvu pole veel toimunud ja ka tootlik iga on neil viimasel neljal aastal püsinud stabiilselt 1275 ja 1285 päeva vahel.

Milline on olnud areng Eestis?

2017. aastal oli jõudluskontrolli aastaraamatu andmetel 26 200 praagitud lehma keskmine tootlik iga 1078 päeva ja eluea piimatoodang 26 599 kg. Toodangu kasv 2013. aasta andmetega võrreldes oli 2730 kg ehk umbes 680 kg võrra aastas, kuid tootlik iga oli 35 päeva võrra lühem. 2016. aasta andmetel oli meie praagitud lehmade tootlik iga Hollandi lehmade vastava näitajaga võrreldes täpselt 200 päeva võrra lühem ja eelkõige seetõttu keskmine eluea piimatoodang umbes 5 300 kg väiksem.

Suuremates karjades, kus aastalõpu seisuga oli karjas vähemalt 100 lehma, oli 163 karja 21 759 praagitud lehma keskmine tootlik iga 1020 päeva ja eluea piimatoodang 26 557 kg. Keskmisest lühema tootliku eaga 82 karja 13 272 praagitud lehma keskmine tootlik iga oli 915 päeva ja eluea piimatoodang 24 030 kg. Keskmisest pikema tootliku eaga 81 karja 8487 praagitud lehma keskmine tootlik iga oli 1183 päeva ja eluea piimatoodang 30 509 kg.

Eeldades, et iga praagitud lehma asemele võetakse karja uus, on esimeses grupis karjauuenduse osatähtsus 33% ja teises grupis 29%. Neli protsendipunkti suurem osatähtsus esimeses grupis tähendab 1619 lehmikut, kes tuli teise grupiga võrreldes täiendavalt karja võtta, selle asemel et näiteks tõuloomana müüa. Pealegi tähendab lehmade pikem tootlik iga lisaks karjauuenduse väiksemale kulule ka rohkem vasikaid ja täiendavat toodangut täiskasvanud lehmadel.

Positiivse näitena on Eestis 6 karja, kus eluea piimatoodang on vabariigi keskmisest üle 10 000 kg võrra suurem. Nende karjade 907 praagitud lehma kaalutud keskmine tootlik iga oli 1305 päeva ehk keskmisest rohkem kui 7 kuud pikem ja eluea piimatoodang 38 669 kg ehk keskmisest 12 070 kg suurem. Kaks karja nende seast ületasid möödunud aastal keskmise eluea piimatoodangu 40 000 kg piiri.

Aasta rekordiomanik oli 137 aastalehmaga Sarapiku Farm Raplamaalt, kus kolmandat aastat järjest ületati 40 000 kg piiri ning kus 2017. aastal praagitud 19 lehma keskmine eluea piimatoodang oli 42 913 kg ja tootlik iga 1643 päeva. Väga tähelepanuväärne on Tartu Agro saavutus, kes üldse esimesena rohkem kui 300 lehmaga karjadest ületas 40 000 kg piiri. Tartu Agros on aga rohkem kui 1300 lehma! Selles karjas oli möödunud aastal praagitud 350 lehma keskmine eluea piimatoodang 40 225 kg ja tootlik iga 1262 päeva. Eesti keskmisega võrreldes oli Tartu Agro lehmade tootlik iga 184 päeva ehk pool aastat pikem ja Hollandi 2016. aasta vastavast näitajast ainult 14 päeva võrra

lühem.

Need kaks karja on positiivseks näiteks sellest, et suuremates ja ka päris suurtes karjades on ka tänases keskkonnas võimalik lehmade karjaspüsivuse kõrget taset hoida või saavutada ning eluea piimatoodangu kõrgete tähisteni jõuda.

Mart Uba

IT-osakonna geneetilise hindamise juht

Põhjamaade jõudluskontrolli-organisatsioonid kohtusid Norras

Selleaastane Põhjamaade jõudluskontrolliorganisatsioonide kohtumine toimus 17.–18. aprillil Norras. Lisaks võõrustajatele olid kohal Rootsi, Soome, Islandi, Taani ja Eesti esindajad.

Traditsiooniliselt teeb iga organisatsioon ülevaate jõudluskontrolli tulemustest ja loomapidajatele osutatavatest teenustest.

Norras on jõudluskontrollis 8032 karja, mille keskmine suurus on 27 lehma. 2017. aasta piimatoodang oli 8116 kg lehma kohta. 1838 (23%) karjas lüpstakse lehma robotiga. Nendes karjades on 41% Norra lehmadest ning saadakse 50% piimast. Keskmine SRA Norra piimakarjades on 73 000/ml (jõudluskontroll).

Rootsis oli 2017. aastal jõudluskontrollis 2557 karja 240 700 lehmaga (80% lehmadest). Keskmine jõudluskontrollikarja suurus oli 89 lehma. Piimatoodang lehma kohta oli 2017. aastal 9759 kg, SRA 240 000.

Soomes oli aastavahetusel jõudluskontrollis 5028 karja 218 498 lehmaga (81%). Karjas oli keskmiselt 43 lehma. Piimatoodang lehma kohta oli 9675 kg, SRA 174 000.

Islandil oli 2017. aasta lõpus 573 jõudluskontrollikarja 35 369 lehmaga. Jõudluskontrolli tehakse kõigis Islandi piimakarjades. Keskmine lehmade arv oli 45 aastalehma. Piimatoodang lehma kohta oli 6159 kg lehma kohta, SRA 224 000/ml.

Taanis oli 31. detsembril 2017 jõudluskontrollis 2640 piimakarja 523 248 lehmaga. See teeb keskmiseks karja suuruseks 198 lehma. Piimatoodang lehma kohta oli 10 184 kg (EKM piim) ja SRA 221 000.

Kokkusaamisel räägiti ka Rahvusvahelises Jõudluskontrolli Komitees (ICAR) toimuvast, aktuaalsetest teemadest igas organisatsioonis ja tutvustati uuringuid, mis tehtud. Soome esindaja, kes on ICARis audiitorite töörühma juht, tutvustas uusi kavandatavaid muudatusi ICARi kvaliteedisertifikaadi auditites.

Islandi esindaja rääkis karjaspüsivusest ja lehmikute karjast väljaminekust – suur osa Islandil üleskasvatatud mullikatest ei jõua neil piimakarja. Islandil kasvatatakse üles ca 85% sündinud lehmvasikatest, kuid ligi 25% nendest ei saa erinevatel põhjustel lehmaks. Peamiseks noorloomade praakimispõhjuseks on sigimisprobleemid.

Kuna aina enam on kasutusel seadmeid, mis igapäevaselt annavad loomapidajale informatsiooni ka piima koostise kohta, siis Taani jõudluskontrolli organisatsiooni RYK spetsialistid uurisid, kuidas Lely roboti sensorite ja kalibreeritud laborianalüsaatorite tulemused kokku lähevad. Katse tehti kahes farmis tavapärasel lüpsipäeval. Proovid võeti kõigi lehmade kõigil 24 tunni jooksul toimunud lüpsikordadel. Ühes farmis oli 300 lehma ja 5 Lely A4 lüpsirobotit, teises 600 lehma ja 12 Lely A4 lüpsirobotit. Võrreldi rasvasisaldust, valgusisaldust ja SRAd. Rasva- ja valgusisalduste võrdlus näitas, et karja keskmised näitajad olid üsna sarnased, kuid konkreetseid lehma vaadates esines erinevusi.

Roboti sensor ülehindas madalamaid tulemusi ning alahindas kõrgemaid näitajaid. Tulemused näitavad, et roboti sensorite määratud tulemusi saab kasutada karja keskmise jälgimiseks, kuid üksikloomade puhul tuleb arvestada võimalikku viga.

SRA määramisel läksid madala SRA korral tulemused üsna hästi kokku, kuid kõrge SRA puhul näitasid roboti sensorid palju madalamat taset kui laboriseadmed. Seega võivad paljud probleemsed lehmad ainult roboti tulemusi arvestades jääda tähelepanu alt välja. Ettekandja rõhutas, et katse tulemused ei näita tehnoloogia puudujääke, vaid eeskätt roboti sensorite regulaarse kalibreerimise vajadust. Selleks, et saada usaldusväärsed tulemused, peaks sensoreid kalibreerima igakuiselt.

Sarnane uuring tehti ka Kanadas, kus 10 farmis võrreldi rasva-, valgu- ja laktoosisisaldust ning 14 farmis SRAd. Kanada ja Taani tulemused olid omavahel sarnased.

Taanis on tähelepanu all ka küsimus, kuidas ja milliste vahenditega tagada lehmade ja proovide täpne identifitseerimine kontroll-lüpsil, kuidas korraldada andmevahetust nii kontroll-lüpsi käigus (lehma nr ja proovipudeli nr) kui pärast seda.

Kokkusaamisel räägiti ka Põhjamaade ühisest andmevahetusplatvormist NCDX, mille eesmärgiks on andmete kogumine ja andmevahetus farmiprogrammide ja jõudluskontrolliorganisatsioonide vahel ühtsete standardite järgi.

Külastasime kahte piimafarmi. Esimeses on 45 lehma, keda lüpstakse DeLvali lüpsirobotiga. Loomapidamisega tegeleb farmis peretütar, kes farmi 2014. aastal vanematelt üle võttis. Piimalehmi vahepeal ei peetud, kuid 2016. aasta jaanuaris valmis uus robotlaut, kus on 45 lehmakohta ja kohad ka nuumpullidele. Piimatoodang lehma kohta oli 2017. aastal 8464 kg, rasvasisaldus 4,19%, valgusisaldus 3,39%.

Teine külastatud talu on perefarmina toiminud 1760. aastast alates. Talupidamine on kaheksa põlvkonna vältel liikunud isalt pojale. Farmis on 90 piimalehma, keda lüpstakse kahe Lely robotiga. Piimatoodang lehma kohta oli 2017. aastal 8829 kg, rasvasisaldus 4,08% ja valgusisaldus 3,51%. Ka selles farmis on piimatootmise kõrval teiseks tegevusalaks pullvasikate nuumamine.

2019. aastal võõrustab Põhjamaade jõudluskontrolliorganisatsioon Rootsi.

Aire Pentjärv
väliteenistuse osakonna juhataja

Omaniku muutustest

Piimaveiste jõudluskontrollis oleva karja omaniku või karja omandivormi muutusest tuleb teavitada nii Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Ametit (PRIA) kui ka meid ehk EPJ-d. Sageli on juhtunud niimoodi, et PRIAs vormistatakse kari teise omaniku (abikaasa, poja või tütre nimele) või luuakse osaühing, kuid EPJ-le sellest teada ei anta. Tulemuseks on see, et kaob ära side EPJ ja PRIA vahel, sest PRIAs ja EPJs arvelolevad loomad on seotud omaniku isiku- või äriregistri koodi kaudu. Kui need ei klapi, siis on tegu kahe erineva karjaga ja ei saa kasutada Vissukese võimalust edastada sündmusi üheaegselt EPJ-le ja PRIA-le. Kui EPJs jäetakse omaniku muutus tegemata, siis karjas juurdesündinud vasikad jäävad kõrvamärkideta, sest PRIA andmetel nende emad asuvad ja märgistamine toimub hoopis teises karjas. Märgistamisel ei saa kasutada teise karja kõrvamärke, need tuleb EPJ andmebaasis ümber registreerida uue omaniku nimele.

Nüüd väike kirjeldus sellest, mida omaniku muutuse puhul teha (kui tegu ei ole loomade müügiga, vaid üleandmisega ühelt omanikult teisele). EPJ-le tuleks saata avaldus, et karja omanik on muutunud, märkides sellel ära, kas uuele omanikule läheb üle kogu kari (lehmad, lehmikud, pullikud) või jääb osa karjast vanale omanikule. Kui uuele omanikule läheb üle terve kari, on võimalus, et EPJs säilib senine karja kood, muutub ainult omaniku nimi ja isiku- või äriregistri kood. EPJ püüab alati karja koodi säilitada, sest siis ei katke karja toodngu arvutamise järjepidevus. Kui eelmine omanik teeb ka lihaveiste jõudluskontrolli, on vaja teatada, kas ka lihakari läheb uuele omanikule või mitte. Kui osa loomi jääb senisele omanikule (noorkari, lihaveised jne), siis senist jõudluskontrolli koodi säilitada ei saa.

Inno Maasikas
andmetöötuse osakonna juhataja

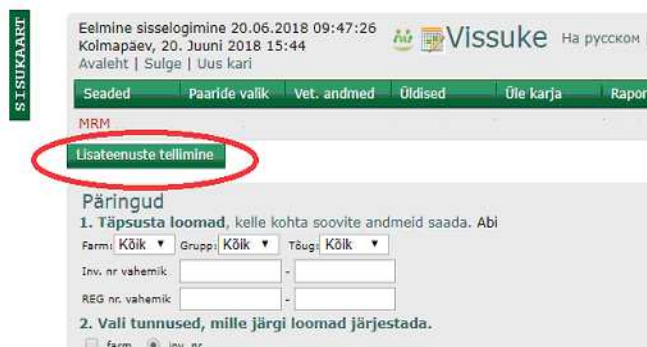
Tiinuse testi ja Mastiit 16 tellimine Vissukesest

Piimaveisekasvatavad, kes edastavad kontroll-lüpsi tulemusi failiga või Vissukese kaudu, saavad lisateenuste (tiinuse test piimast ja Mastiit 16) tellimisel kasutada Vissukest. See teeb tellimise lihtsaks ja mugavaks eriti just nendes karjades, kus lüpstakse robotiga või on kasutusel palju piimaproovikaste. Tellimiskeskcond on Vissukese avalehel nupu "Lisateenuste tellimine" all (Joonis 1), kus saab valida soovitud teenuse ja loomad, kelle piimast lisateenuse analüüsi soovitakse. Proovipudeleid farmis ribakoodiga ei märgistata, pudelid leitakse laboris üles kontroll-lüpsi andmete abil, mis loomapidaja on EPJ andmebaasi edastanud.

Lisateenuseid saab Vissukese kaudu tellida kasutaja, kes siseneb EPJ veebirakendustesse ID-kaardi või mobiil-IDga ja kellel on karjas peakasutaja õigused või kellele peakasutaja on selleks õigused andnud. Samas on sageli nii, et peakasutaja õigused on inimesel, kes tegelikult igapäevaselt teenuste tellimisega ei tegele või peakasutaja on mingil põhjusel teadmata. Sellisel puhul peaks Vissukese kasutaja, kes teenuste tellimisega tegeleb ja ei näe Vissukesse sisenedes nuppu "Lisateenuste tellimine", pöörduma EPJ jõudluskontrolli spetsialisti poole või EPJ peamajja (tel 738 7700), et saada vastavad õigused.

Kui lisateenused tellitakse Vissukese kaudu, tuleb kontroll-lüpsi andmed esitada EPJ-le kindlasti hiljemalt piimaproovide kogumispäeva õhtuks!

Joonis 1

Aire Pentjärv

Viss 2018

Suvega koos on kätte jõudnud järjekordsed Vissi valimised.

Saarte Viss valiti 20. juunil traditsiooniliselt Upal Kuressaare ametikooli alal.

Eesti holsteini tõu vissiks valiti Kiire, kelle omanik on Rauni POÜ. Eesti punase tõu viss Saaremaal on Kirme Kõljala POÜ farmist. Eesti karja võitja oli Tipsu-Kari (TÜ Mereranna PÜ).

Kiire oli ka Saarte Viss 2017 ja sai esikoha noorte lehmade seas. Kirme sai esmaspoeginud lehmadest I koha 2016. a ja 2017. a EPK noorte lehmade seast esikoha. Ta valiti nii 2016. a kui ka 2017. a eesti punase tõu reservvissiks.

EPJ pani omalt poolt välja auhinnad Saarte Vissi holsteini ja punase tõu võitjatele esmaspoeginute klassis. EPJ auhind on teatud summa eest EPJ teenuseid: valida saab Mastiit 16, tiinuse testi ja BAK 4 teenuste seast. EPJ auhinnad said Maana Kõljala POÜst (EHF) ja Kuller TÜ Mereranna PÜst (EPK).

Viss 2018 toimub Eesti Põllumajandusmuuseumis Ülenurmel 29. juunil. Kuna JK Sõnumid lähevad trükki enne vissivalimisi, ei saa me siin võitjate nimesid ära tuua, kuid EPJ õnnitleb neid juba ette ning teatab, et autasustab eesti holsteini ja eesti punase tõu esmaspoeginute esimese kolme koha saajaid oma auhinnaga.

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeringud
maapliirkondadesse

Põlva esinduse sulgemine

EPJ otsustas sulgeda esinduse Põlvas, Puuri tee 1, kuna selle külastatavus on väike, kulud suured ja klienditeenindus on üle kolinud interneti või toimub kohapeal farmis.

Põlva esindus on suletud alates 1. juulist 2018, Põlvamaa jõudluskontrolli kliente jääb endiselt teenindama Evi Prins.

Kõrvamärke saab tellida EPJ Tartu peamajast, kõige hõlpsam on seda teha EPJ kaubatellimise rakenduses.

Samuti on kõrvamärke võimalik tellida e-kirjaga myyk@epj.ee või helistades telefonile 738 7762 või 526 3529. Märgid saadetakse vastavalt tellija soovile kas pakiautomaati või postkontorisse.

Muhedat

Õpetaja: "Kui mul on vasakus käes 4 pudelit ja paremas käes 5 pudelit, siis mitu pudelit mul kokku on?"

Juku: "Palju. Ja teil on alkoholi-probleem."

Jaapani turist sõidab Indias taksoga. Mööda vuhiseb Honda mootorratas.

"Mootorratas väga kiire, *made in Japan*."

Taksojuht vaid noogutab selle jutu peale. Järgmisena sõidab neist mööda Toyota maastur.

"Auto väga kiire, *made in Japan*."

Taksojuht ei ütle ikka veel midagi. Jõuab takso lõpuks kohale ja arve summat kueldes ei saa jaapanlane aru, kuidas see nii suur saab olla.

"Taksomeeter väga kiire, *made in India*," naeratab taksojuht.

Alati kui ma kaalu kaotan, leian selle oma külmikust uuesti üles.

Tööjuubilarid

Mais täitus 40 tööaastat jõudluskontrollis IT juhil **Kalle Pedastaarel**, kes on loonud paljud meie IT-rakendused, sh Vissukese.

Mai algul 20 aastat tagasi tuli meile tööle **Küllil Kersten**, kes juhib sigade jõudluskontrolli.

Mõlemad tööjuubilarid on saanud ka aasta töötaja aunimetuse.

**Eesti
Põllumajandusloomade
Jõudluskontroll**

www.epj.ee
epj@epj.ee

F. R. Kreutzwaldi 48a, 50094 Tartu linn

Piimaveiste jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7738
Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7765
Kõrvamärkide müük	738 7762 526 3529
Harju-, Jõgeva-, Järva- ja Valgamaa klienditeenindaja	738 7751
Lääne-, Põlva-, Rapla-, Tartu-, Viljandi- ja Võrumaa klienditeenindaja	738 7753
Hiiu-, Ida-Viru-, Lääne-Viru, Pärnu- ja Saaremaa klienditeenindaja	738 7754
Geneetiline hindamine (veised)	738 7731
Geneetiline hindamine (sead)	738 7746
Raamatupidamine	738 7769

Labor

F. R. Kreutzwaldi 46, 51006 Tartu linn

Telefon	738 7726 510 9624
Piimameetrite testimine	738 7722
Piimaproovide vastuvõtt	738 7721
Piimaringid	738 7726

Jõudluskontrolli spetsialistid maakonnas

Harjumaa	Maila Kirs	tel 509 4675	maila.kirs@epj.ee		
Harjumaa	Ludmilla Aan	tel 516 7816	ludmilla.aan@epj.ee		
Hiiumaa	Maire Tamm	tel 5332 4204	maire.tamm@epj.ee	Mäe 2, Käina	2. K 12.00-16.00
Ida-Virumaa	Ludmilla Aan	tel 516 7816	ludmilla.aan@epj.ee		
Jõgevamaa	Ludmilla Aan	tel 516 7816	ludmilla.aan@epj.ee		
Järvamaa	Merle Lillik	tel 516 7868	merle.lillik@epj.ee	Pärnu 58 II korrus, Paide	K 9.30-13.30
Lääne-Virumaa	Ludmilla Aan	tel 516 7816	322 7018 ludmilla.aan@epj.ee	Neffi 2, Piira, Lääne-Virumaa	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	tel 509 4675	473 3007 maila.kirs@epj.ee	Jaani 10 I korrus, Haapsalu	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	tel 520 6231	evi.prins@epj.ee		
Pärnumaa	Maire Tamm	tel 5332 4204	maire.tamm@epj.ee		
Pärnumaa	Maila Kirs	tel 509 4675	maila.kirs@epj.ee		
Raplamaa	Maila Kirs	tel 509 4675	maila.kirs@epj.ee	Kuusiku tee 6, Rapla	E 9.00-15.00
Saaremaa	Maire Tamm	tel 5332 4204	maire.tamm@epj.ee	Kohtu 10, Kuressaare	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	tel 516 7868	738 7739 merle.lillik@epj.ee	Kreutzwaldi 48a-215, Tartu	1. ja 3. E 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	tel 520 6231	evi.prins@epj.ee		
Viljandimaa	Merle Lillik	tel 516 7868	433 3713 merle.lillik@epj.ee	Vabaduse plats 4-317, Viljandi	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	tel 520 6231	evi.prins@epj.ee	Liiva 11 II korrus, Võru	T 10.00-13.00